

ИЗДАНИЕ НА СЪЮЗА НА ИЗОБРЕТАТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ИНОВАТИВНО

В БРОЯ

Първите

Новини от света на бизнеса и интелектуалната собственост

Съюзна хроника

Предстоящи събития

Архимед

Брой 2(32)/2025

ISSN: 2815-3502

Редакционна колегия

Проф. д.т.н. инж. Гаро Мардиросян – гл. редактор

Д-р инж. Марио Христов – зам. гл. редактор

Проф. д.с.н. Славка Лукипудис

Доц. д-р Роксандра Памукова - Майкълсън

Маг. Милен Марков

Използвани са и материали от Интернет, сайта на Патентно ведомство на Република България <https://www.bpo.bg/>, сайт <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/bg/sheet/36/>, сайт на ИКИТ-БАН www.space.bas.bg, сайт на Министерство на иновациите и растежа <https://www.mig.government.bg/>, сайт на Съюза на изобретателите в България <https://sibulgaria.org/>, архиви на СИБ, научно-технически и организационни дейности на СИБ, БТА и лични архиви.

Съдържание

Първите	3
АРХИМЕД	
Новини от света на бизнеса и интелектуалната собственост . .	13
Съюзна хроника	31
НОВИ ЧЛЕНОВЕ НА СИБ	
Предстоящи събития	32

ПЪРВИТЕ

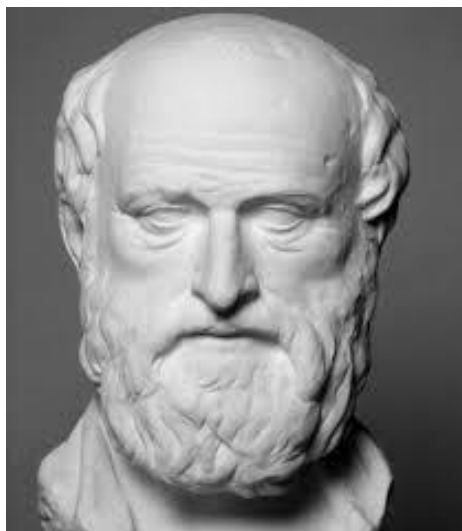
Архимед

**Архимед – най-големият математик
на Античността и един от най-значимите
за всички времена**

Архимед е роден около 287 година пр.Хр. в сицилианския пристанищен град Сиракуза. Тогава Сиракуза е независим полис, един от най-влиятелните в Магна Греция. Самият Архимед казва, че името на баща му е Фидий, астроном, за когото обаче не е известно нищо повече. Римският писател от I век Плутарх твърди, че Архимед е роднина на владетеля на Сиракуза Хиерон II.

Най-ранната биография на Архимед е написана от неговия приятел Хераклеид. Но текстът е изгубен, оставяйки неизвестни повечето подробности от живота на Архимед. Например, не се знае, дали той се е женил и дали има деца. Възможно е в младостта си Архимед да е учил в египетския град Александрия, където по това време работят Конон Самоски и Ератостен. Той споменава, че Конон му е бил приятел, а две негови работи съдържат въведения, обръщащи се към Ератостен – математик, географ и астроном.

Ератостен

Въпреки че не са известни много факти и подробности, свързани с неговия живот, Архимед е смятан за един от водещите учени на класическия период на Античността. Сред неговите приноси в областта на физиката са основните принципи на хидростатиката, статиката и обяснението на принципа на работа на лоста. На Архимед се приписва и създаването, както на действителни механизми, така и на устройства със съмнително съществуване.

Обикновено се приема, че Архимед е най-големият математик на Античността и един от най-значимите за всички времена. Той прилага „метода на изчерпването“ за изчисляването на площта, затворена от парабола и нейна хорда, като използва безкрайни числови редове и успява да изчисли със забележителна точност приблизителната стойност на числото π , наричано понякога *Архимедова константа*. Архимед описва също носещата негово име „Архимедова спирала“, извежда формули за обема на ротационни повърхнини и създава оригинална система за изразяване на много големи числа.

За разлика от техническите му изобретения, математическите трудове на Архимед са слабо известни през Античността. Математиците от Александрия ги четат и цитират, но първата обхватна компилация е съставена едва около 530 г. от византийския архитект Исидор от Милет.

Исидор от Милет

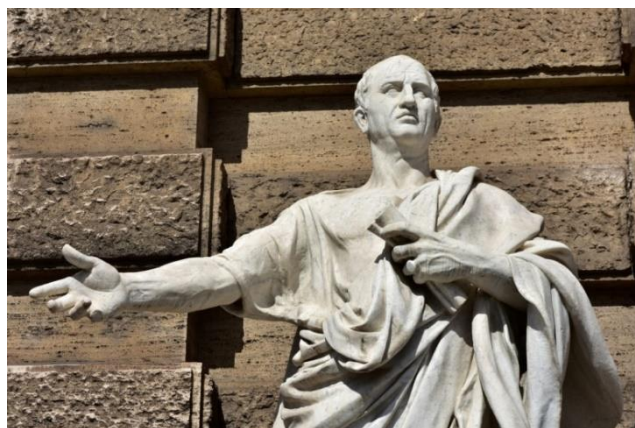
А коментариите на работите на Исидор от Милет стават достояние на широката публика благодарение на византийския математик Евтокий.

Относително малкото запазени писмени работи на Архимед, които успяват да оцелеят по време на Средновековието, стават изключително важно вдъхновение за инженерите от времето на Ренесанса. А откриването през 1906 г. на неизвестни дотогава трудове на Архимед в Архимедовия палимпсест разширява представите за това, как той достига до своите математически изводи.

Архимед умира около 212 година пр.Хр. по време на Втората пуническа война, когато римските войски на Марк Клавдий Марцел превземат Сиракуза след двугодишна обсада. Според история, разказана от Плутарх, при превземането на града Архимед обмислял някаква математическа схема. Римски войник му наредил да се яви пред Марцел, но той отказал, заявявайки, че първо трябва да приключи със задачата си. Войникът се разгневил и убил Архимед. Но Плутарх описва и друга версия за смъртта му – според нея той пренасял различни математически инструменти и е убит, тъй като някой войник ги взел за ценни вещи. Според разкази Марцел бил разгневен от смъртта на Архимед, тъй като го смятал за потенциално полезен с научните си познания и дори бил наредил той да не бъде закачан.

Според византийския историк от XII век Йоан Цецес Архимед умира на 75 годишна възраст.

Сто тридесет и седем години след смъртта на Архимед римският оратор Цицерон е квестор на Сицилия. Той дълго търси гроба на Архимед, но никой от местните жители не може да му посочи къде точно се намира. Най-накрая той го открива до една от вратите на града, целият обрасъл в храсти. Цицерон заповядва неговото изчистване, което му позволява да успее да прочете надписите върху него.

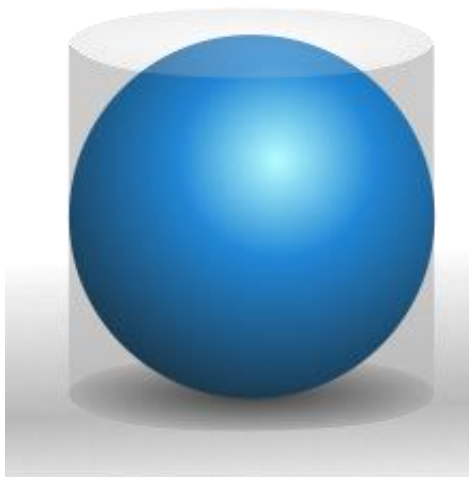

Цицерон

Гробът на Архимед

На гроба на Архимед има скулптура, изобразяваща неговото любимо доказателство – състои се от сфера и описан около нея цилиндър като височината на цилиндъра е равна на диаметъра на сферата. Архимед доказва, че обемът и повърхността на сферата са $\frac{2}{3}$ от тези на цилиндъра.

*Обемът и повърхността на сферата
са $\frac{2}{3}$ от тези на цилиндъра*

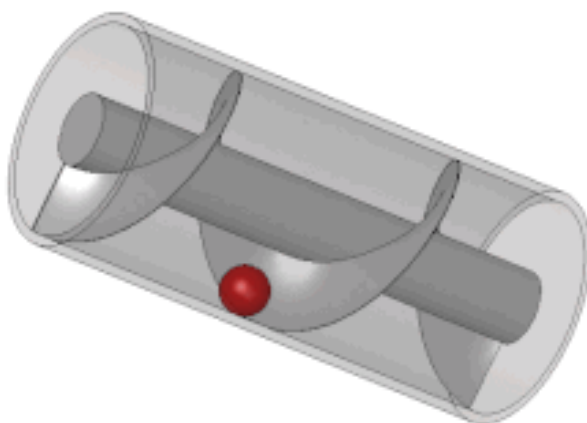
Биографията на Архимед е написана много след неговата смърт, от римски историци. Най-ранната е около 70 години след смъртта му и служи за основа на писанията на древногръцкия историк, биограф и философ Плутарх и други биографи, но в нея се описват предимно построените от него машини, използвани по време на война и много малко за Архимед като личност и човек.

Има редица анекдоти за Архимед. Но най-известният е за това как той изобретява метод за определяне на обема на предмет с неправилна форма. Според живелия два века по-късно Витрувий, Хиерон II поръчал златна корона за дарение на известен храм и Архимед трябвало да определи дали златарят не е подменил част от материала със сребро.¹ Той трябвало да изпълни задачата без да повреди короната, поради което не може да я претопи в проста форма, за да изчисли нейната плътност. Докато се къпе във ваната, Архимед забелязва, че нивото на водата се повишава, когато той влиза в нея и разбира, че този ефект може да се използва за определяне на обема на короната. От гледна точка на този експеримент водата е с практически постоянен обем, така че короната би изместила количество вода с нейния собствен обем. Разделяйки масата на короната на обема на изместената вода се получава нейната плътност. Тази плътност би била по-ниска от тази на златото, ако към него са добавени по-евтини и по-леки метали. Разбирайки това, Архимед побягва по улицата гол, толкова развълнуван от откритието си, че забравил да се облече, викайки „Еврика!“ (на старогръцки: *εὕρηκα*, „открих го“). Опитът е проведен успешно и доказва, че в короната наистина е добавено сребро.

Но този разказ не присъства в никой от известните трудове на Архимед. Освен това практическата приложимост на описания метод е съмнителна, поради необходимостта от изключителна точност при измерването на промените в нивото на водата. По-вероятно е Архимед да е използвал принципа, известен в хидростатиката като Закон на Архимед и описан в неговия трактат „За плаващите тела“. Според него тяло, потопено в течност, е подложено на плавателна сила, равна на теглото на изместената от него течност.

Архимед е изобретил т.нар. Архимедов винт. Ученият-изобретател го е създал за да изпомпва вода от корпуса на най-големият за времето си кораб „Сиракузия“. Той трябвало да може да превозва до 600 души и да се използва за луксозни пътувания, за превоз на стоки и за боен кораб. Архимедовият винт представлява винтообразна повърхнина, разположена във вътрешността на цилиндър.

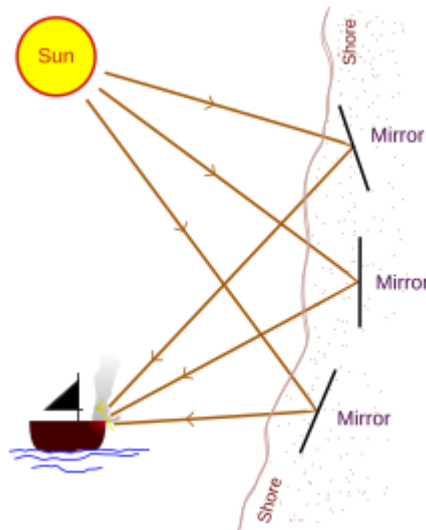

Построеният от английския изобретател Франсис Смит първи морски параход с винтово витло е пуснат на вода през 1839 г. и е наречен „Архимед“ в чест на древногръцкия учен и неговия принос в използването на винтовете. При изпитанията „Архимед“ развива максимална скорост около 9 възела, е почти 17 km/h.

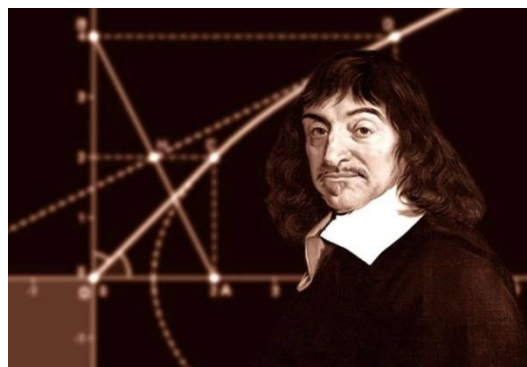
Архимедовият винт се използва и до ден днешен за изпомпване на течности и за сравнително дребни насипни материали като зърно и въглища. Предполага се, че този винт е използван за напояване на прочутите Висящи градини във Вавилон.

„Архимедовата лапа“ е оръжие, което според разказите е използвано при защитата на Сиракуза от вражески кораби. Тя изглежда че представлява съоръжение, подобно на кранова стрела, на която е окачена голяма метална кука. При пускане на лапата върху вражески кораб, стрелата се издига и издига кораба над водата, като при падането си обратно той претърпява повреди и е възможно да потъне. В наши дни са правени експерименти, за да се провери възможността за изграждане на Архимедова лапа. През 2005 г. документалната телевизионна поредица „Свръхоръжия на Древния свят“ (*„Superweapons of the Ancient World“*) създава вариант на лапата и стига до заключението, че нейното ефективно функциониране е възможно.

През II век писателят Лукиан пише, че по време на обсадата на Сиракуза Архимед разрушава вражески кораби с огън. Три века по-късно това оръжие е наречено „изгарящи стъкла“. По-широко е името Архимедов топлинен лъч. Това устройство чрез фокусиране на слънчевата светлина върху приближаващите се кораби ги е запалвало. Смята че може би Архимед е използвал група от огледала, които заедно действали като огромно параболично огледало.

Това оръжие на Архимед още през Ренесанса е предмет на спорове около неговото реално съществуване. Френският философ, математик и физик Рене Декарт го отхвърля като невъзможно.

Рене Декарт

Днес съществуват предположения, че голям брой добре полирани бронзови или медни щитове, действащи като огледала, биха могли да бъдат използвани за фокусиране на слънчева светлина върху кораб, като използват принципа на параболичното огледало, както в слънчевата пещ.

През 1973 г. гръцкият учен д-р Йоанис Сакас прави експеримент с Архимедовия топлинен лъч. Във военноморската база в Скарамагас. той използва 70 огледала с медно покритие и размери $1,5 \times 1$ m. Те са насочени към шперплатов макет на римски боен кораб, разположен на разстояние около 50 m. При точно фокусиране на огледалата корабът се запалва за няколко секунди. Той е покрит с катранена боя, която очевидно подпомага запалването.

През октомври 2005 г. група студенти от Масачузетския технологичен институт провежда експеримент със 125 квадратни огледала с размери 30×30 cm, фокусирани върху дървен макет на кораб на разстояние около 30 m. Върху част от кораба се появяват пламъци, но при безоблачно небе и при 10 минутна неподвижност на кораба.

Въпреки че Архимед не е изобретил лоста, в своя трактат „За равновесието на равнините“ той обяснява на неговия принцип на работа. Според Пап Александрийски изследванията на Архимед върху лостовете му дават основание да заяви: „Дайте ми опорна точка и ще повдигна Земята“.

Плутарх описва, как Архимед създава полиспасти, при които моряците използват принципа на лоста, за да повдигат тежки предмети.

На Архимед се приписват също подобрения в мощността и точността на катапултите.

Едно систематизиране на математическите приноси на Архимед изглежда така:

- Намира едно добро приближение на числото π ($223/71 < \pi < 22/7, \approx 3,1428$);

- Изчислява повърхността на параболичен сегмент и обемите на различни математически тела;
- Изследва множество криви и спирали, една от които носи неговото име: Архимедова спирала;
- Дава определението за полуправилни многостени, наричани Архимедови тела;
- Дава доказателство за неограничеността (отгоре) на редицата на естествените числа (още известно като Аксиома на Архимед).

Архимед систематично прилага математиката в естествознанието и в техническите си открития и изобретения. До нас научните му приноси достигат в писмен вид най-вече благодарение на Ератостен, Конон и Досифей.

Новини от света на бизнеса и интелектуалната собственост

Списък с грантови схеми за предприятия, които предстои да бъдат отворени през 2025 г.

Финансиране за бизнеса ще се предоставя основно по 4 програми:

1. Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (ПКИП)
2. Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (ПНИИДИТ)
3. Програма „Развитие на човешките ресурси“ (ПРЧР)
4. Програма „Развитие на регионите“ (ПРР), приоритет 4 „Справедлив преход“ (СП) – за предприятия от областите Перник, Кюстендил и Стара Загора и прилежащите общини в Маришкия басейн, включително Димитровград, Хасково, Тунджа, Ямбол и др.

В момента има 2 отворени процедури:

1. ПРЧР: „Нови умения“ – краен срок 5 март 2025 г.
2. ПНИИДИТ: „Малки иновативни грантове за малки и средни предприятия“ – краен срок 28 март 2025 г.

В началото на следващата година се очаква първа да тръгне процедурата по ПРР/СП с наименование

„Диверсификация и адаптиране на МСП към икономическия преход“.

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
ПРОГРАМА „КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ И ИНОВАЦИИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА“ 2021 – 2027 г.								
1	Защита на права по индустриална собственост в предприятията	Подкрепа на българските предприятия за заявяване и защита на права върху индустриална собственост за изобретения, полезни модели, марки и промишлени дизайни	Патентно ведомство (директен бенефициент) Микро, малки, средни предприятия – получатели на услуги от Патентно ведомство	– Подкрепа за изготвянето на заявки за изобретения, полезни модели, марки и промишлени дизайни – Заявяване, експертиза и регистрация на полезен модел – Поддържане действието на изобретения, полезни модели, марки и промишлени дизайни	– Защита на права по индустриална собственост на национално, европейско и международно равнище: патенти за изобретения, полезни модели, марки и промишлени дизайни	100%	3 000 – 50 000 лв. Бюджет на процедурата: 24 млн. лв.	декември 2024 г. – март 2025 г.
2	Въвеждане на технологии от областта на Индустрия 4.0 в предприятията <i>*Мерката ще се изпълнява в комбинация с финансови инструменти (94,3 млн. лв.)</i>	Повишаване нивото на дигитализация на МСП	Микро, малки и средни предприятия	– Насърчаване въвеждането на технологии от Индустрия 4.0 – Въвеждане на стандарти в областта на Индустрия 4.0 – Осигуряване на киберсигурност и поверителност на данните – Повишаване на дигиталните умения на персонала	– Разходи за дълготрайни материални активи (ДМА) – Разходи за дълготрайни нематериални активи (ДНА) – Разходи за услуги	50%	150 000 – 850 000 лв. Бюджет на процедурата: 101,7 млн. лв.	януари – април 2025 г.
3	Зелени технологии от страна на МСП на територията на индустриални паркове <i>*Процедурата ще се реализира чрез подходи интегрирани териториални инвестиции</i>	Предоставяне на подкрепа за насърчаване въвеждането на зелени технологии и ускоряване на прехода към кръгова икономика в предприятията на територията на индустриални паркове	Микро, малки и средни предприятия	– Въвеждане на зелени технологии в предприятията на територията на индустриални паркове, напр. технологии за намаляване образуването на отпадъци, редуциране на вложените суровини, увеличаване на дълготрайността на продуктите и др.	– Инвестиционни разходи (ДМА и ДНА) – Разходи за услуги	70%	150 000 – 800 000 лв. Бюджет на процедурата: 162,3 млн. лв.	март – юни 2025 г.
4	Нови модели в производството от страна на МСП в Северните райони на страната	Подкрепа на предприятията в Северна България за повишаване на иновационната им дейност чрез въвеждане на нови модели в производството в съответствие с тематичните области на ИСИС 2021-2027 г.	Микро, малки и средни предприятия	– Въвеждане на нови модели в производството	– Инвестиционни разходи (ДМА и ДНА) – Разходи за услуги	70%	50 000 – 500 000 лв. Бюджет на процедурата: 90 млн. лв.	ноември 2025 г. – януари 2026 г.

„Евроконсултант България С.А.“ АД

1

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
5	Внедряване на иновации в МСП на територията на местни инициативни групи (МИГ) <i>*Процедурата осигурява допълващо финансиране по линията ВМР</i>	Предоставяне подкрепа на предприятията на МИГ за внедряване на иновации в тематичните области на ИСИС 2021-2027 г.	Микро, малки и средни предприятия на МИГ	Подкрепа за внедряване на иновации от страна на МСП	Инвестиционни разходи (ДМА и ДНА) Разходи за услуги	75%	30 000 – 200 000 лв. Бюджет на процедурата: 90 млн. лв.	октомври 2025 г. – април 2026 г.
ПРОГРАМА „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ИНОВАЦИИ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА ТРАНСФОРМАЦИЯ“ 2021 – 2027 г.								
1	Малки иновативни грантове за малки и средни предприятия (ваучерна схема)	Предоставяне на подкрепа на предприятията за по-широко използване на капацитета на научните организации за въвеждане на иновативни решения, в дигитализацията и др.	МСП в сътрудничество с ЦБП, ЦК, обектите от НПКНИ, Лабораторен комплекс към София Тех Парк и други	Подкрепа за въвеждане на иновативни решения Решаване на различни технологични проблеми на предприятията Извършване на наукоемки услуги и др.	Трансфер на знания Въвеждане или използване на иновативни технологии и решения Достъп до специализирани лабораторни комплекси	100%	До 27 020 лв. (2 услуги x 14 710 лв.) Бюджет на процедурата: 25 млн. лв.	28 март 2025 г.
2	Подкрепа за развитие на съществуващи иновационни кластери	Подкрепа за жизнеспособни иновационни кластери, които работят ефективно на регионално ниво и могат да демонстрират конкретни резултати за подпомагане, насърчаване, представителство и защита на регионалния капацитет за въвеждане и развитие на иновации чрез засилване на сътрудничеството между бизнеса и научно-изследователските организации	Иновационни кластери съгл. чл. 2, ал. 92 от Регламент 651/2014, които оперират ≥3 г. и са разпознавани на национално и европейско ниво, вкл. с одобрени концепции за ИТИ в рамките на процедура BG16FFPR003-2.001. Допустими партньори са публични и частни органи	Укрепване на иновационния и научно-изследователския потенциал на кластера и създаване на нови сътрудничества (оперативна дейност, обучение, събития, услуги за бизнеса и обмен на информация, маркетинг) Развитие на кластера, в т.ч. чрез надграждане на съществуващите активи (вкл. споделена инфраструктура и know-how) Свързаност с други кластери и регионални иновационни организации (къбове и др.)	Разходи за материални и нематериални активи (ДМА и ДНА) Наемане на персонал Разходи за защита на индустриална собственост и ползване на необходимата за това експертна помощ Административни разходи Непреки (режийни) разходи	50 – 100%	До 19,5 млн. лв. Бюджет на процедурата: 48,9 млн. лв.	февруари – май 2025 г.
3	Зелени и цифрови партньорства за интелигентна трансформация	Повишаване на конкурентоспособността на МСП чрез превръщането на „зелените“ предизвикателства във възможности (ИСИС 2021 – 2027)	МСП в сътрудничество с научни организации, висши училища, центрове за компетентост, научно-лабораторен комплекс на София тех парк	Тестване и утвърждаване на иновативни технологии в областта на зелените и цифровите решения Утвърждаване на новата технология, в т.ч. чрез прототипиране, моделиране, потребителски тестове и тестове за валидиране (къбове и др.)	Разходи за персонал и изследователи Разходи за инструменти и оборудване (ДМА и ДНА)	80%	От 100 000 лв. до 1,5 млн. лв. Бюджет на процедурата: 60,8 млн. лв.	февруари – май 2025 г.

„Евроконсултант България С.А.“ АД

2

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
4	Подкрепа за български иновационни предприятия с проекти, получили „Печат за високи постижения“	Да се осигури подкрепа на български иновационни предприятия с проекти, получили знак за качество „Печат за високи постижения“ от Европейския съвет по иновациите	Български предприятия с проект, отличен с „Печат за високи постижения“ в конкурсната сесия на Европейския съвет за иновациите по „Хоризонт Европа“	Проучвания и разработване на бизнес планове и модели за потенциална комерсиализация Проучване на перспективите за растеж, защита на интелектуална собственост, анализ на конкурентни технологии и др.	Разходи за възлагане на научни изследвания, знания и патенти Оперативни и режийни разходи, в т.ч. разходи за материали, консумативи	100%	До 4,9 млн. лв. Бюджет на процедурата: 39,1 млн. лв.	Няколко сесии от февруари до ноември 2025 г.
5	Участие на български организации в институционализирани европейски партньорства	Симулиране на международното научно сътрудничество и участието на български предприятия в рамковите програми на ЕС	Български мрежи от предприятия в партньорство с изследователски организации и висши училища	Участие на български мрежи от предприятия в партньорство с изследователски организации и у-ти в покани за набиране на проектни предложения по съответните европейски партньорства по „Хоризонт Европа“ в приоритетните направления на ИСИС 2021-2027	Инвестиционни разходи (ДМА и ДНА) Разходи за услуги Други преки разходи	50%	До 10 млн. лв. Бюджет на процедурата: 80,3 млн. лв.	април – юли 2025 г.
6	Подкрепа за научноизследователски проекти във връзка с тематичните области на ИСИС и целите за устойчиво развитие на ООН, с регионално значение за по-слабо развитите региони	Осигуряване на подкрепа за изпълнението на научноизследователски и проекти с ясен принос към икономическото и цифровото развитие на страната и регионите	Научни организации Асоциирани партньори: МСП и публично-приватни организации от по-слабо развитите региони Индустрията,	Научно приложни изследвания и трансфер на технологии във връзка с конкретни нужди и проблеми в по-слабо развитите региони	Предстои да бъде уточнено	100%	Бюджет на процедурата: 78,2 млн. лв.	ноември 2025 г. – февруари 2026 г.
7	Подкрепа за научноизследователски проекти във връзка с тематичните области на ИСИС и целите за устойчиво развитие на ООН, с регионално значение за по-слабо развитите региони	Изграждане на дългосрочно сътрудничество между индустрията, МСП и научните организации и висшите училища и постигане на значителен напредък и принос към регионалната икономика	МСП, научните организации и висшите училища	Разработване на концепция за проблемно-ориентирано партньорство. Изпълнение на одобрена концепция за проблемно-ориентирана индустриална програма за изследвания, иновации и технологично развитие	Инвестиционни разходи (ДМА и ДНА) Разходи за услуги Други преки разходи	80%	От 100 000 лв. до 30 млн. лв. Бюджет на процедурата: 172 млн. лв.	Предстои да бъде уточнено

„Евроконсултантс България С.А.“ АД

3

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2021 – 2027 г.								
1	Нови умения	Да се подпомогне заетите лица, като се предприемат превантивни действия, вкл. квалификация, преквалификация и придобиване на нови умения с цел адаптиране към съвременните изисквания на работодателите. Повишаване адекватността и уменията на служителите съобразно актуалните нужди на бизнеса за увеличаване производителността на труда, създаване на условия за устойчива заетост и осигуряване на по-качествени работни места.	Предприятия, регистрирани по реда на Търговския закон	Обучения за придобиване или повишаване на професионалната квалификация (не по-висока от третата степен) и/или придобиване на специфични дигитални умения, обучения към управленския персонал за надграждане на бизнес уменията и др. Обучения за придобиване на „меки“ умения (вкл. многоезикова компетентност, математическа компетентност, личностна и социална компетентност и др.) Заетост на обучени по проекта лица след успешно приключване на участието им в обучението (устойчивост по проекта)	Разходи за персонал на преподавателите Оперативни разходи на преподавателите и обучаваните, на оригинални учебни материали и административни разходи, наеми, режийни разходи за часовете, през които обучаваните участват в обучението Разходи за разработване на програми, свързани с обучението	Микро и малки предприятия: 70% Средни предприятия: 60% Големи предприятия: 50% При определени условия интензитетът на помощта може да бъде увеличен до 70%	От 20 000 лв. до 5 867 400 лв. Бюджет на процедурата: 74 млн. лв.	5 март 2025 г.
2	Насърчаване на социалната икономика на местно и регионално ниво	Предоставяне на възможности за развитие на социалните предприятия чрез създаването на устойчиви работни места за групите в неравностойно положение, което ще доведе до намаляване на риска бедност и социална изолация.	Общини/общински и предприятия, работодатели, субекти на социалната солидарната икономика – НПО в обществена полза, социални предприятия, специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания, съгласно Закона за хората с увреждания	Подпомагане на социална и трудова интеграция на заетите, в т.ч. психологически и социални консултации, ментор, трудова медиация, мотивация и др. Създаване на работни места за новоназначени лица Обучения за служителите Подпомагане на маркетинга и продажбите Екупуване на оборудване и ремонтни дейности Обмяна на опит и сътрудничество с други предприятия и др.	Предстои да бъде уточнено	100%	От 50 000 лв. до 300 000 евро (de minimis) Бюджет на процедурата: 22 млн. лв.	декември 2024 г. – март 2025 г.
3	Насърчаване на предприемачеството в Северна България	Развитие на предприемачеството в Северна България	Агенция по заетостта	Компонент 1: Информирание и насочване на лицата към възможности за	Предстои да бъде уточнено	100%	Компонент 1.	март – юни 2025 г.

„Евроконсултантс България С.А.“ АД

4

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
		България, като предостави подкрепа през целия цикъл от сформирване на бизнес идея до нейната реализация	Компонент 2 – предприятия, новорегистрирани в резултат от Компонент 1	подкрепа на предприемачеството – Компонент 2: Финансова подкрепа за предприятия, създадени в резултат на дейностите по Компонент 1 за стартиране на самостоятелна стопанска дейност, с одобрени бизнес-планове			неприложимо Компонент 2: от 20 000 до 50 000 лв.	
ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ“ 2021 – 2027 г., ПРИОРИТЕТ 4 „СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД“								
1	Диверсификация и адаптиране на МСП към икономическия преход	Подкрепа и подпомагане на МСП в процеса към реализиране на икономически преход	Микро, малки и средни предприятия, инвестиращи на територията на общините в областите Кюстендил, Перник и Стара Загора, както и на общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа	– Инвестиции в ДМА и ДНА – Строително-монтажни работи – Бизнес планиране, правни, финансови, маркетингови и други услуги – Участие във форуми и изложения – Квалификация и обучение на персонала	– Закупуване на машини, съоръжения и оборудване – Закупуване на специализиран софтуер за производствения процес – Строително-монтажни дейности – Наем на работни помещения – Покупка на земя – Услуги за разработване на нови продукти или услуги – Обучения на служителите	– Микро и малки предприятия от областите Перник и Кюстендил: 40% – В останалите общини: 70-90% – Средни предприятия от областите Перник и Кюстендил: 30% – В останалите общини: 60-80%	Минимум: 50 000 лв. Максимум: 500 000 лв. (микро и малки предприятия); 1 млн. лв. (средни предприятия) Общ бюджет на процедурата: 250 млн. лв.	януари – април 2025 г.
2	Подкрепа за работещите в най-засегнатите сектори чрез обучения за квалификация и преквалификация	Осигуряване на подкрепа на заетите в секторите, които са най-силно засегнати от прехода към климатична неутралност чрез квалификация и преквалификация с цел преминаване към алтернативни работни места, вкл. и предприемачество Насърчаване на ученето през целия живот чрез предоставяне на всякакви възможности за повишаване на професионалността	Дружествата-оператори на ТЕЦ/концесионери на находища, от които се осъществява добив на въглища (мини) на територията на областите Стара Загора, Перник и Кюстендил: 1. Стара Загора: ТЕЦ AES (Марица Изток I), ТЕЦ Ерикел, Мини Марица-изток (н-ще ИМББ), ТЕЦ Марица изток 2, ТЕЦ Контур	– Обучения за професионална квалификация и преквалификация за работа в сектор „Енергетика“ *За Стара Загора се предвиждат и обучения в областта на чистата енергия и енергийна ефективност ** За Перник и Кюстендил се предвиждат и обучения за професии, свързани със зеления преход – Обучения за професионална квалификация и преквалификация за работа	Предстои да бъдат уточнени	До 100%	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 110,2 млн. лв.	януари – април 2025 г.

“Евроконсултантс България С.А.” АД

5

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
		сионалната квалификация и за преквалификация	Глобал Марица Изток 3, ТЕЦ-Сливен 2. Перник: ТЕЦ Република, находище Пернишки въглищен басейн, находище Пернишки въглищен басейн, у-к „Бела вода“ 3. Кюстендил: ТЕЦ Бобов дол, находище Бобовдолски въглищен басейн, у-к „Бобов дол“, находище Бобовдолски въглищен басейн, у-к „Миньор“	извън сектор „Енергетика“, напр. предприемачество, интелигентна специализация, кръгова икономика и др.				
3	Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на многофамилни жилищни сгради, вкл. справяне с енергийната бедност	Подкрепа за мерки за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради, вкл. за намаляване на енергийната бедност в най-силно засегнатите от климатичния преход области	Всички общини в областите Кюстендил, Перник и Стара Загора, както и общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа	– Мерки за енергийна ефективност, вкл. за намаляване на енергийната бедност и уязвими потребители на енергия – Инсталиране на системи за оползотворяване на енергия от БЕИ и батерии за съхранение на енергия, бойлери за гореща вода към общите части на системата, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за БЕИ на място, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др. – Други дейности, свързани с изпълнението на дейностите за енергийна ефективност	Предстои да бъдат уточнени	До 100%	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 196,4 млн. лв.	януари – април 2025 г.

“Евроконсултантс България С.А.” АД

6

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
4	Подкрепа за индустриални и логистични паркове и зони	Осигуряване на подкрепа за създаване или разширяване на индустриални и логистични паркове и зони, съсредоточени върху решения за „чисти“ технологии, вкл. ресурсна енергийна ефективност, кръгова икономика и др. в подкрепа на „зелената“ икономика	– Микро, малки и средни предприятия, инвестиращи на територията на общините в областите Кюстендил, Перник и Стара Загора, както и на общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа – Големи предприятия, инвестиращи в област Стара Загора, както и в общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа	– Създаване или разширяване на индустриални и логистични паркове и зони, за внедряване на нови производствени дейности, подкрепа и стимули за създаване на нови работни места – Създаване на вътрешна техническа инфраструктура – Въвеждане на решения в областта на чистите технологии, кръговата икономика, съоръжения за производство и съхранение на ток, бизнес инкубатори и др. решения в подкрепа на „зелената“ икономика	Предстои да бъдат уточнени	Предстои да бъде уточнено	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 140 млн. лв.	януари – април 2025 г.
5	Подкрепа за производствени инвестиции в големи предприятия в регион Стара Загора	Подкрепа за производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП в регион Стара Загора в процеса към реализиране на икономически преход	Големи предприятия, инвестиращи в област Стара Загора, както и в общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа	– Подкрепа за производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП – Производствени инвестиции в технологии за спестяване на енергия и енергийна ефективност – Производство и инсталиране на мрежи, интелигентно измерване, свързаност, системни връзки и пренос – Подпомагане на проекти за производство и съхранение на водород, вкл. с индустриално приложение	Предстои да бъдат уточнени	До 50% от разходите на кандидатите, но не повече от 30 млн. лв.	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 250 млн. лв.	март – юни 2025 г.

Евроконсултантс България С.А. АД

7

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
6	Квалификация и преквалификация за подпомагане на зеления преход	Квалификация и преквалификация на лица с цел подпомагане на секторите с висок потенциал за растеж към зеления преход	– МСП, инвестиращи на територията на общините в областите Кюстендил, Перник и Стара Загора, както и на общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа – Големи предприятия, инвестиращи в област Стара Загора, както и в общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа	– Иновационни проекти за производство/съхранение на енергия от ВЕИ – Обучения за професионална квалификация и преквалификация за работа в сектор „Енергетика“ *За Стара Загора се предвиждат и обучения в областта на чистата енергия и енергийна ефективност ** За Перник и Кюстендил се предвиждат и обучения за професии, свързани със зеления преход – Обучения за професионална квалификация и преквалификация за работа извън сектор Енергетика, насочени към интелигентна специализация и кръгова икономика – Подкрепа за обучения в разширяващи/диверсифициращи се/стартиращи „зелени“ предприятия	Предстои да бъдат уточнени	До 100%	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 223,8 млн. лв.	септември - ноември 2025 г.
7	Диверсификация и адаптиране на МСП към икономическия преход – 2	Подкрепа и подпомагане на МСП в процеса към реализиране на икономически преход	МСП, инвестиращи на територията на общините в областите Кюстендил, Перник и Стара Загора, както и на общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа	– Подкрепа за навременна икономическа интеграция чрез създаване на условия за преход към чисти технологии, в т.ч. чрез реструктуриране, техническа модернизация, иновации и др. с използване уменията на пряко засегнатата от прехода работна сила	Предстои да бъдат уточнени	Предстои да бъде уточнено	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 250 млн. лв.	октомври – декември 2025 г.

Евроконсултантс България С.А. АД

8

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
8	Капацитет за водородна верига на добавена стойност	Насърчаване на създаването на капацитет за водородна верига на добавена стойност, базирани на водород	– МСП на територията на област Стара Загора, както и общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа – Министерство на енергетиката или предприятия към тях – Общини в област Стара Загора, както и общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа – Висши училища, организации в научно изследователската и развойна дейност, в т.ч. Българска академия на науките	– Извършване на предварителни проучвания за влиянието върху околната среда, изготвяне на ОВОС – Създаване на местни производствени съоръжения в мащаб за производство на електролизни системи, горивни клетки, HRS зарядни станции, базирани на горивни клетки задвижващи системи, софтуерни системи и/или компоненти и др. – Подкрепа за НИРД, трансфер на технологии и сътрудничество между предприятия, изследователски центрове и университети с акцент върху нисковъглеродната икономика и устойчивостта и адаптирането към изменението на климата в сферата на водородните технологии, производството на зелен водород, инфраструктура за съхранение и др.	Предстои да бъдат уточнени	До 100%	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 315 млн. лв.	октомври – декември 2025 г.
9	Подкрепа за фотоволтаични паркове	Подпомагане на фотоволтаични паркове с електролизатори и/или системи за съхранение	– МСП на територията на всички общини в областите Костендил, Перник и Стара Загора, както и общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград,	– Извършване на предварителни проучвания за влиянието върху околната среда, изготвяне на ОВОС – Извършване на проучвания и проектиране за изграждане на фотоволтаични паркове, в т.ч. със съоръжения за енергия, електролизатори и/или	Предстои да бъдат уточнени	До 100%	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 280 млн. лв.	октомври – декември 2025 г.

"Евроконсултантс България С.А." АД

9

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
			- Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа – Всички общини в областите Костендил, Перник и Стара Загора, както и общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа	- производство на зелен водород – Създаваща инфраструктура за достъп до съоръженията и техническа инфраструктура – Изграждане на фотоволтаични паркове със съоръжения за съхранение на енергия и/или за производство на зелен водород – Технологично оборудване за фотоволтаични паркове, съхранение и/или производство на зелен водород – Подкрепа за НИРД, трансфер на технологии и сътрудничество между предприятия, изследователски центрове и университети за нисковъглеродната икономика и устойчивостта и адаптирането към изменението на климата				
10	Чиста енергия	– Насърчаване на енергийната ефективност в предприятията чрез въвеждане на нови енергийно и ресурсно ефективни технологии в производствени те процеси, в т.ч. подпомагане на МСП за внедряване на инсталации за биогаз/биометан – Внедряване на технологични решения с голям потенциал в областта на ВЕИ и съхранението на енергия за подпомагане на	– МСП, инвестиращи на територията на общините в областите Костендил, Перник и Стара Загора, както и на общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа – Общини в областите Костендил, Перник и Стара Загора, както и на общините	– Извършване на предварителни проучвания при изграждането на вятърни паркове за влиянието на вятърните турбини върху околната среда – Натура 2000, цялостната екосистема, местообитания, оценка на нуждите, оценка на кумулативното въздействие, изготвяне на ОВОС – Проектиране и инсталиране на съоръжения за вятърна енергия и биометан – Изграждане на съоръжения за производство на биометан и вятърна енергия, вкл. изграждане на пътища за достъп, платформи, турбини и т.н.	Предстои да бъдат уточнени	До 100%	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 213,4 млн. лв.	октомври – декември 2025 г.

"Евроконсултантс България С.А." АД

10

№	Процедура	Цели	Допустими кандидати	Допустими дейности	Допустими разходи	Макс. % на финансиране	Мин. и макс. размер на помощта	Срок за кандидатстване
		производствени инвестиции на МСП	Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа					
11	Подкрепа на научно изследователска и развойна дейност (НИРД)	- Създаване и развитие на екипи и звена за НИРД с цел насърчаване на използването на зелени технологии и продукти и подкрепа на икономическата диверсификация - Подкрепа за създаването на работещи обединения между бизнеса и академичните среди за бързо изпитване и внедряване на иновативни решения и технологии в местната икономика	- МСП, инвестиращи на територията на община Стара Загора, както и на общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа - Общини в област Стара Загора, както и общините Нова Загора, Ямбол, Симеоновград, Харманли, Тополовград, Димитровград, Хасково, Елхово, Сливен и Тунджа - Висши училища, НИРД организации, в т.ч. институти на БАН	- Подкрепа на МСП за създаване и развитие на вътрешния капацитет за НИРД в предприятията - Подкрепа за внедряване на иновации и трансфер на модерни технологии в предприятия, вкл. продуктови иновации, иновации в производствените процеси, иновации в бизнес процесите и др. - Подкрепа за сътрудничество на вътрешни екипи за НИРД с академичните среди чрез участие в иновационни и технологични центрове в областта - Подкрепа за разработване на зелени продукти чрез внедряване на модели на кръговата икономика - Подкрепа за иновативни (нисковъглеродни) производствени процеси - Подкрепа за цифровизация, цифрови иновации и цифрова свързаност - Подобряване на работата в мрежа и сътрудничеството между академичните среди, центровете за НИРД и бизнеса - Развитие на технологични центрове и бизнес инкубатори	Предстои да бъдат уточнени	До 100%	Предстои да бъде уточнено Общ бюджет на процедурата: 143,1 млн. лв.	октомври – декември 2025 г.
ДРУГИ ПРОГРАМИ В ПЕРИОДА 2021 – 2027 г.								
1	...	...	...	...	...	...	...	...

Близо 1000 услуги в областта на иновациите са на разположение на бизнеса по европрограма от МИР

ПРОГРАМА
**НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ,
ИНОВАЦИИ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ ЗА
ИНТЕЛИГЕНТНА ТРАНСФОРМАЦИЯ**

От близо 1000 услуги в областта на иновациите могат да избират микро-, малките и средните предприятия, които имат нужда от научна експертиза за подкрепа на дейността си, технологичните им процеси или за нови разработки. По процедурата „Малки иновативни грантове за малки и средни предприятия“ компании могат да заявят безвъзмездна финансова помощ за до две иновативни услуги в рамките на едно проектно предложение.

Мярката е от Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (ПНИИДИТ), която Министерството на иновациите и растежа администрира.

Средствата са фиксирани – 14 710 лв. за една услуга и 29 420 лв. за две услуги. Задължително условие е те да са в някоя от петте тематични области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 – „Информатика и ИКТ“, „Мехатроника и микроелектроника“, „Индустрия за здравословен живот, биоикономика и биотехнологии“, „Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии“ и „Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“.

Услугите са достъпни в Платформата за сътрудничество между висшите училища, изследователските организации и бизнеса (<https://s2b.nacid.bg/home>). Фирмите могат да използват системата, за да открият специализирани услуги, експертиза и лабораторни комплекси и съоръжения, достъп до специализирани високопроизводителни изчислителни ресурси и др. Предоставяните услуги могат да се адаптират спрямо индивидуалните потребности и проблеми на бизнеса и да гарантират постигането на конкретни и приложни резултати.

Кандидатстването по процедурата е до 16.30 ч. на 28 март 2025 г. То е изцяло онлайн в системата ИСУН 2020 (<https://bit.ly/4g6kzVM>), а пълният пакет документи е на сайта на МИР (<https://bit.ly/3Or85wf>).

Източник: Министерство на иновациите и растежа

Мъск оказва натиск върху американския авиационен регулатор

Екипът на Илон Мъск, който ръководи Министерството на правителствената ефективност на САЩ (DOGE) и притежава големия производител на космически технологии SpaceX, оказва натиск върху Федералната авиационна администрация на САЩ (FAA) да получи договор за 2,4 млрд. USD, съобщи The Washington Post (WP), позовавайки се на свои източници.

Става дума за договор, сключен между FAA и Verizon през 2023 г. за период от 15 години с цел мащабна модернизация на комуникационните системи за контрол на въздушното движение в страната, посочва WP. Сегашната система, въведена през 2002 г., е до голяма степен остаряла и трябва да бъде заменена с модерни решения. Дискусиите по този въпрос се засилиха след сблъсъка на пътнически самолет с военен хеликоптер във Вашингтон на 30 януари, при който загинаха 67 души.

Специалисти на DOGE работят във FAA, за да рационализират текущите процеси и да идентифицират слабостите в работата на агенцията, докато екип от служители на SpaceX е изпратен в офисите на авиационния регулатор по искане на администрацията на Тръмп, за да помогне за модернизирането на остарелите технологии. Самият Мъск, чиято SpaceX изгражда глобалната комуникационна мрежа Starlink, публично критикува продуктите на Verizon, заявявайки, че „системата на Verizon е повредена и излага пътуващите със самолет на сериозен риск.“

Според източници на WP екипът на Мъск възнамерява да постигне прехвърлянето на договора от Verizon към SpaceX. Няколко високопоставени служители на FAA отказаха да подпишат документи, които биха позволили промяна на изпълнителя. След това, както посочва изданието, Мъск решава да повлияе на прехвърлянето на договора чрез министъра на транспорта на САЩ Шон Дъфи, за да постигне решение, което ще бъде изгодно за него.

Както отбелязва Джесика Тилипман, асоцииран декан по право на правителството и обществените поръчки в университета Джордж Вашингтон, прекратяването на договора ще доведе до големи транзакционни разходи и ще повдигне въпроса за корупционни рискове в дейностите на Мъск. "С настоящата позиция на Мъск в DOGE и близостта му с Тръмп, той и компанията му получават предимство и договор". „Кой го е грижа за обществения интерес, когато човекът, който съкращава бюджетите и персонала на FAA, изведнъж се опитва да спечели от друг правителствен договор?“ добави Джон Пелисеро, директор на Центъра по етика на университета в Санта Клара.

Strategic Plan 2025

Всяка година получаваме над 250 000 заявки за търговски марки и дизайни, почти всички онлайн. Ние бяхме едно от първите ведомства по интелектуална собственост в света, които предложиха на клиентите си услуги за електронно подаване.

Предоставяме най-съвременни инструменти и електронни услуги на нашите клиенти и използваме нови технологии, за да осигурим бъдещето на начина си на работа.

Ние сме водещи в разработването на пълен набор от онлайн инструменти, които да ви помагат на всеки етап от пътуването ви в областта на интелектуалната собственост. Сега всичко - от търсенето на търговска марка с изображения до подаването на жалба - може да се направи онлайн в EUIPO. Разработихме дори цялостна платформа за прилагане на права върху интелектуална собственост, за да ви помогнем да защитите правата си върху интелектуална собственост, след като марката или дизайнът ви бъдат регистрирани.

А нашата SP2025 ни задължава да разработваме иновативни инструменти и услуги за всички наши клиенти, като използваме технологии от следващо поколение, включително блокчейн и изкуствен интелект.

Иновации в областта на интелектуалната собственост за клиентите

Клиентите са в центъра на нашите дейности по иновации. Изграждаме интуитивни, лесни за използване бази данни и инструменти, за да направим предлаганите от нас услуги в областта на интелектуалната собственост лесно достъпни за всички.

Мощни бази данни, създадени за вас.

Търсене на търговски марки и дизайни с изображения и текст. Достъп до бази данни (EUIPN). Търсене на географски означения.

Иновации в областта на интелектуалната собственост за бизнеса

Повече от едно на всеки три работни места в ЕС може да се дължи, пряко или непряко, на отрасли, които са интензивно свързани с правата на интелектуална собственост.

Интелектуалната собственост е полезна за бизнеса, за нашите икономики и за работните места. Ето защо в EUIPO се стремим да помагаме на компаниите и предприемачите да гарантират своите права върху интелектуална собственост - независимо дали са големи или малки.

Специални инициативи за МСП, включително за имената на домейни, ресурси за обучение, които ви помагат да се възползвате максимално от интелектуалната си собственост, ресурси за прилагане, които ви помагат да защитите интелектуалната си собственост след нейната регистрация – ние сме с вас на всяка крачка от пътя.

<https://www.euipo.europa.eu/bg/about-us/governance/strategic-plan/ipinnovation>

Нов хуманоиден робот сервира кафе, чисти къщата и води разговори

Фирма, базирана в залива на Сан Франциско, представя най-новия си хуманоиден робот, предназначен за домакинска работа. Разработен от 1X Technologies, NEO Gamma е следващото поколение хуманоиди.

Компанията разкрива, че серията Gamma включва подобрения в хардуера и AI на NEO, включвайки нов дизайн, който е много по-подходящ за живота у дома.

NEO вече може да ходи с естествена човешка походка, да маха с ръце, да кляка, за да вземе нещо от земята и да седи на столове, според 1X Technologies.

Най-новият робот е снабден с меко покритие, за да се намали въздействието върху околната среда и да се повиши цялостната безопасност.

Компанията обучава модел за визуална манипулация, способен да улавя голямо разнообразие от обекти в различни сценарии, включително среди, които не са виждани по време на обучението. NEO Gamma използва невронни мрежи, обучени да предсказват телеоперирани действия директно от необработени сензорни данни.

Комплектът функции Companion на NEO Gamma интегрира нов вътрешен езиков модел, който позволява естествен разговор и език на тялото. Дизайнът на робота отваря вратата към започване на вътрешно домашно тестване – първа стъпка в създаването на напълно автономни хуманоиди.

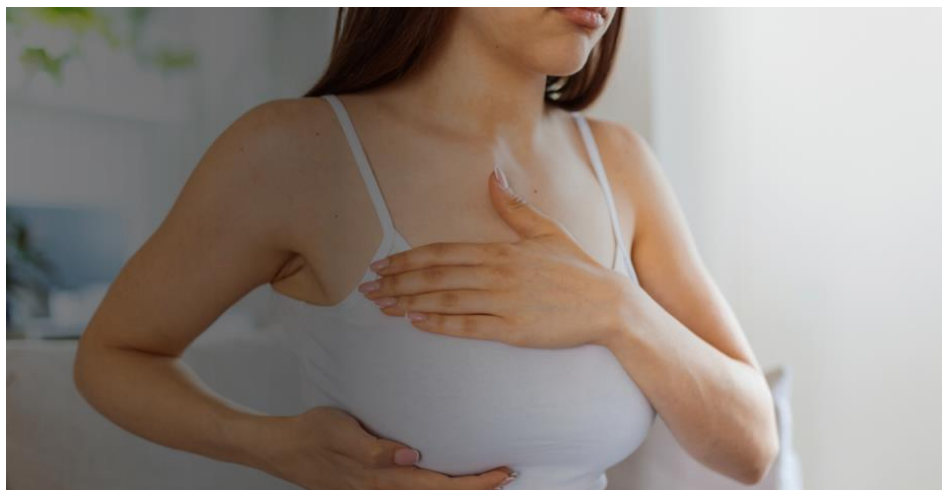
Гласовият интерфейс за разговори позволява на потребителите да разговарят естествено с разработен 1X езиков модел (LLM). Според компанията тези разработки приближават NEO до удобното за хората взаимодействие с потребителите, като запълват пропастта между хуманоидната роботика и ежедневието.

Иновации в борбата срещу рака

Учени от Великобритания откриха нов метод за диагностициране на рака на гърдата. Тест за пръстови отпечатъци може да направи проверка за заболяването по бърз и безболезнен начин.

Ракът на гърдата е една от най-разпространените форми на онкологичното заболяване. В момента методите за диагностицирането му са мамографията и биопсията. Учени от университета в "Шефилд Халам" в Англия откриха, че болестта може да се установи и чрез тест за пръстови отпечатъци. Обикновено използвани в криминалистиката, те могат да намерят приложение и в медицината, като идентифицират и маркери за рак.

"Чрез плъзгане на пръстите на пациента върху метална пластина се прехвърля много тънък слой пот от върховете на пръстите му директно върху метала. Потта съдържа много различни молекули, но това, което ни интересува, са протеините", заяви професорът от университета "

Тестът изследва молекулярния състав на пръстовия отпечатък с помощта на система, която измерва атомното тегло на частиците и молекулите, за да ги идентифицира. За изследването се използват специални машини, произведени в Обединеното кралство.

"Тези протеини, които откриваме в потта, ни казват дали пациентът има ранен стадий на рак или метастази. Използваме и изкуствен интелект, за да анализираме данните от мас-спектрометрията", каза още проф. Симона Франсез.

Надеждата е, засега дори и експериментален, този метод, в бъдеще да намери широко разпространение и да насърчи повече жеги да се преглеждат редовно. Така може да бъде спестено страданието на много хора и спасен животът на повече жени.

Източник: БНТ

България е предпоследна по иновации в Европейския съюз

България заема предпоследно място в индекса за иновации на Европейския съюз. След нас е Румъния, а лидер е Дания. Страната ни е в групата на най-бавно нарастващите страни.

Какви са преждията пред бизнеса и каква е ролята на държавата, за да се развиват повече иновативни проекти?

Когато говорим за иновации България е силна в защитата на интелектуалната собственост и развитието на еко технологии. Ние изоставаме заради ниския процент население, което учи през целия си живот и ограничената правителствена подкрепа за научно-развойната дейност.

Държавата в моя бизнес я няма, аз нямам такова подпомагане. Със сигурност щеше да ми бъде полезно, особено в първите години на развитие. Но ето ме справила съм се без нея, но се надявам това да се промени, защото много добри идеи умират. Няма финансиране и не могат да стигнат доникъде", посочи Деница Даверова, технологичен стартър основател, член на БЕСКО (Българската предприемаческа асоциация.).

"България е една от последните държави, най-вероятно която няма никакъв механизъм, по който да насърчава научно-развойната дейност. При нас държавните служители не плащат осигуровки, но хората в компаниите, които създават иновациите и правят важните продукти и дърпат напред държавата ни, те нямат подобни насърчения", каза Добромир Иванов, изпълнителен директор на Българската предприемаческа асоциация БЕСКО.

Други фактори са слабата дигитализация в публичната администрация и все така убягващото ни членство в еврозоната.

"Фактор, който допринася за това, е възприятието за корупция. Имаме да работим върху нашия имидж, една стъпка би било приемането на еврото", коментира Николай Георгиев, мениджър "Оценки и консултантски услуги" в компания за инвестиционно управление.

"Важно е и бизнесът, и хората да не ходим на живо при институциите, ако щете, темата за електронната идентичност. Всичко друго, което го чуваме от 5 или 10 години, не просто е важно, но то трябва да стане и спешно", добави Добромир Иванов.

Източник: БНТ

Съюзна хроника

Нови членове на СИБ

На 18 декември 2024 г. на последното за годината заседание на Управителния съвет на Съюза на изобретателите в България бяха приети нови членове на Съюза, които последователно ще представим.

Доц. д-р инж. Светослав Забунов

Роден е в гр. Видин през 1977 г., завършил Английска гимназия „Йордан Радичков“ във Видин през 1996 г., а след това висше инженерно образование – магистър в ТУ-София, специалност „Компютърни системи“ през 2001 г. Докторската си дисертация е защитил през 2011 г. във Физически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридска“. От 2014 г. работи в Института за космически изследвания и технологии към Българска академия на науките, а от 2018 г. заема длъжност Доцент към същия Институт.

Страстта към изобретателска дейност е наследил от баща си, който е бил рационализатор в Химическия комбинат – Видин, където е внедрил успешно редица от своите иновации.

До момента доц. Забунови има 7 Патента за изобретения и 42 Свидетелства за полезни модели

Предстоящи събития

The 7th WORLD INVENTION OLYMPIAD FAIR

1. The 7th World Invention Olympiad Fair, hosted by the Korea Invention Newspaper, invites you to an invention competition where inventors from around the world participate and receive certificates, special awards, and medals, and where registration fees are low.

☛ www.facebook.com/hongsoungmo,

☐ Closing date: **30, April 2025**
 ♦ Awards Ceremony: **17, May 2025 @ 2:00pm**
 ☐ Award Ceremony Location: Seoul Public Service Support Center

The 4th ASIAN CREATIVE INVENTION PROPOSITION FESTIVAL

The 4th Asian Creative Invention Proposal Festival invites you to a competition that provides a venue for international exchange and information exchange on ideas, and where creativity is recognized by awarding prizes and medals.

☛ Email, kinews5@naver.com,

☐ Closing date: **30, April 2025**
 ♦ Awards Ceremony: **17, May 2025 @ 2:00pm**
 ☐ Award Ceremony Location: Seoul Public Service Support Center

The 8th WORLD INVENTION ACADEMIC CONFERENCE

The 8th World Invention Conference, co-hosted by the Korea Invention Newspaper and the Korea Invention Academy, invites you to the site where you can experience the issues of 'invention and creative technology' and various trends in the era of the industrial revolution.

☛ Email, kinews5@naver.com,

☐ Closing date: **30, April 2025**
 ♦ Awards Ceremony: **17, May 2025 @ 2:00pm**
 ☐ Award Ceremony Location: Seoul Public Service Support Center

Organized by: Korea Invention News (KINEWS)
 主持: 韓國發明新聞

한국발명신문
 KOREA INVENTION NEWS

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
SPACE RESEARCH AND TECHNOLOGY
INSTITUTE
BULGARIAN ASTRONAUTICAL SOCIETY

TWENTY-FIRST INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

SPACE ECOLOGY SAFETY

21 – 25 October 2025
Sofia

Space Research and Technology Institute
Bulgaria, Sofia 1113, Acad. G. Bonchev St., bl. 1
(+359 2) 988 35 03, ses2025@space.bas.bg
www.space.bas.bg/SES

*Фондация ЕВРИКА подкрепя проекти на талантлив
български деца и младежи в областта на науката,
техниката и предприемачеството, насърчава обучението и
специализацията, стимулира разширяването на
младежкото международно научно и техническо
сътрудничество, подкрепя младите изобретатели, учени и
предприемачи, участва в разпространяването на научни,
технически и икономически знания.*

София 1000, бул. "Патриарх Евтимий" №1
телефони: (3592) 981-51-81, 981-54-83, 981-37-99
факс: (3592) 981-54-83
e-mail: office@evrika.org

International Journal of Innovation and Technology Management

STARA PLANINA HOLD PLC

ИНСТИТУТ ЗА ИНОВАЦИИ

ИЗСЛЕДОВАТЕЛ

ISSN 1311-9443

Format A4

Списание “ИЗСЛЕДОВАТЕЛ“ включва изследвания, модели, концепции, идеи и прогнози в областта на еволюцията, поведението, творческите процеси и структурата на системите, т.е. креативни аспекти на всяко знание.

Списание “ИЗСЛЕДОВАТЕЛ“ се издава от 2001 г. То е издание на Българска Академия на Науките и Изкуствата. Включва статии и на автори извън Академията, които желаят да популяризират своите нетрадиционни концепции и иновации или да запазят авторските си права върху интелектуални продукти чрез представяне на тяхното описание в престижни световни библиотеки.

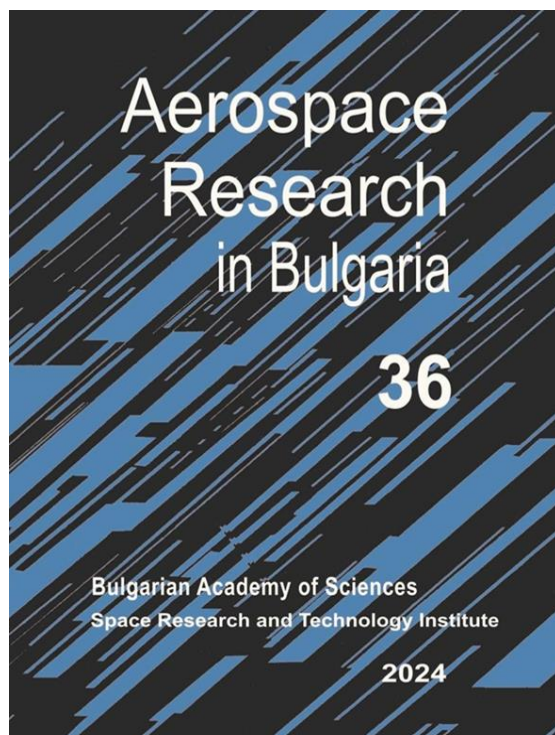
Желаещите да публикуват свои текстове или илюстрации в сборника е необходимо да ги изпратят на научния редактор акад. проф. д-р инж. Георги Ламбаджиев (georgilam@abv.bg).

Всеки автор, публикувал свои статии в списание “ИЗСЛЕДОВАТЕЛ“ получава електронен екземпляр на съответния брой на списанието.

Единственото издание у нас, в което може да намерите
оригинални научни и приложни материали
в областта на

АВИАЦИОННАТА И КОСМИЧЕСКАТА НАУКА И ПРАКТИКА

е списание

издание на

ИНСТИТУТ ЗА КОСМИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИИ

при

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

e-mail: journal@space.bas.bg

<http://journal.space.bas.bg/>

Facebook: Aerospace research in Bulgaria

Съюзът на Изобретателите в България (СИБ) е сдружение с нестопанска цел в частна полза на изобретатели, патентни специалисти, селекционери и новатори от всички области на науката и техниката и функционира на принципите на доброволно членство, самоуправление и демократичност в съответствие със Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

СИБ е член на:

**Федерацията на научно-техническите съюзи
в България (ФНТС)**

**Международната федерация на асоциациите
на изобретателите (IFIA)**

ФЕДЕРАЦИЯТА НА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИТЕ СЪЮЗИ (ФНТС)

е творческо-професионално, научно-просветно, неправителствено, неполитическо сдружение с нестопанска цел на юридически лица – съсловни организации, регистрирани по ЗЮЛНЦ, в които членуват инженери, икономисти и други специалисти от областта на науката, техниката, икономиката и земеделието.

ФНТС е съучредител и член на Световната федерация на инженерните организации (WFEO).

ФНТС членува и в Европейската федерация на националните инженерни асоциации (FEANI).

ФНТС е член на Постоянната конференция на инженерните организации от Югоизточна Европа (CO.P.I.C.E.E.), Глобалният Договор на ООН, Европейски млади инженери (EYE).

ФНТС осъществява двустранно сътрудничество със сродни организации от редица страни.

➤ **ФНТС обединява 19 национални сдружения – научно-технически съюзи (НТС) и 34 териториални сдружения – ТС на НТС, в които членуват над 15 000 специалисти от цялата страна.**

➤ **ФНТС е собственик на еднолично дружество с ограничена отговорност "ИНОВАТИКС" ЕООД с предмет на работа инженерно-внедрителска дейност.**

➤ **Към ФНТС функционира Център за професионално обучение, лицензиран от НАПОО към Министерски съвет на Република България.**

Контакти с Център за професионално обучение:

+ 359 2 989 33 79; e-mail: kvvo@fnts.bg

Дом на науката и техниката – град София, предлага зали под наем на атрактивни цени, прекрасни условия за провеждане на научно-технически мероприятия, международни симпозиуми, конгреси, конференции, курсове, концерти, коктейли и др.

Предлагаме ви зали с площ от 39 м2 до 200 м2.

Контакти за зали и офиси под наем:

инж. Марин Антонов: + 359 2 987 72 30; + 359 878 703 669; e-mail: m.antonov@fnts.bg

инж. Валентин Ставрев: + 359 2 986 16 81; + 359 878 703 720; e-mail: vstavrev2@hotmail.com

инж. Невена Дончева: + 359 2 986 16 81; + 359 878 703 714; e-mail: n.doncheva@fnts.bg

ФНТС, София 1000, ул. "Г.С.Раковски" №108, <http://www.fnts.bg/>